

Тема: Підсумковий урок з теми «Європа та Америка в добу революцій і національного об'єднання (1815–1870 рр.)»

Хронологічний ланцюжок. Ключові дати (запишіть)

27–29 липня 1830 р. — Липнева революція у Франції

14 грудня 1825 р. — Збройний виступ декабристів у Росії

1848–1849 рр. — “Весна народів”

1861 р. — утворення Королівства Італія

18 січня 1871 р. — проголошення Німецької імперії

1861–1865 рр. — Громадянська війна в США

30–40-ві рр. XIX ст. — Чартистський рух

1810–1826 рр. — Здобуття незалежності країнами Латинської Америки

1853–1856 рр. — Східна (Кримська) війна

Історичний портрет. Визначні діячі

Джузеппе Гарібальді, Камілло Кавур, Отто фон Бісмарк, Авраам Лінкольн, Сімон Болівар.

Підсумовуючи події першої половини й середини XIX століття, перш за все пам'ятаймо, що йдеться про чималу кількість європейських країн і держав, а також про колонії Північної та Південної Америки. Це, зокрема, Велика Британія, Франція, Бельгія, Німеччина, Італія, Австрійська й Російська імперії та Сполучені Штати Америки.

Французька революція назавжди змінила цивілізацію. Вона довела, що людині підвладно змінити свою долю. У європейських країнах поступово формується індустріальне суспільство. Простими словами, суспільство масового споживання

товарів, світ парових двигунів та наукових відкриттів, підприємців і найманих робітників.

Водночас не всі сприймали зміни й були готові до нового етапу розвитку людства. Чотирма “великими” ідеологіями “довгого” XIX ст. були консерватизм, лібералізм, націоналізм і соціалізм.

Хтось вважав, що найважливіше — це стабільність і вірність традиціям. Таких історики почали називати консерваторами. А от ліберали — прибічники змін, були переконані, що майбутнє має бути кращим за сучасність — так само, як сучасність краща за минуле. Вони були мрійниками, яких тоді потребував світ.

Чимало послідовників мав націоналізм. Це політичний напрям, для якого традиція та зміни були другорядними. Нація — ось головне. Базовими принципами націоналізму стала можливість народу керувати своїми справами та бути вільним від зовнішнього втручання.

У XIX ст. відбулося становлення ще однієї ідеологічної течії — соціалізму. Стрімкий розвиток промисловості й небачене зростання виробництва товарів переконали багатьох мислителів, що життя людей згодом може покращитися. Проте становище найманих робітників, які створювали абсолютну більшість товарів, було неймовірно важким. Ця очевидна несправедливість підштовхнула частину європейських вчених і підприємців до розробки проектів суспільства, у якому буде переможена бідність. Такі ідеї отримали назву соціалістичних.

Прихильники соціалізму вважали: єдиний засіб подолання поділу суспільства на багатих і бідних — це скасування приватної власності та заміна її на суспільну. Соціалісти порушили чимало актуальних проблем, важливих для захисту інтересів трудящих мас, а критика недоліків капіталізму сприяла мобілізації пролетаріату задля боротьби за свої права. Згодом це сприяло становленню в передових країнах світу державного соціального законодавства та наданню окремим формам капіталізму “людського обличчя”.

Кожна країна Європи мала свій темп розвитку. Але вищезазначені умови були притаманні всім.

Робота зі схемою

Володіння Британської імперії на початку XX ст.

Англія була могутньою індустріальною державою з потужною економікою. Її називали “майстернею світу”. Ніхто не міг скласти гідної конкуренції та хоч якось затримати її поступ до світового панування. Англійські товари безперервно надходили до колоній та європейських держав. Контроль над колоніями був сильний, як ніколи, а принцип “поділяй і володарюй” став головним у зовнішній політиці.

Поступово в Англії формується правова держава. Це держава, яка захищає інтереси не тільки багатих та успішних, але й інших громадян. У країні діють різноманітні політичні організації та громадсько-демократичні рухи. Найсильнішим був чартистський рух. Він змусив підприємців і робітників шукати порозуміння та йти на компроміси заради досягнення миру в суспільстві.

Франція жила власним, революційним життям. Реставрація монархії не вирішила післяреволюційних проблем, а поставила суспільство перед новими соціальними, політичними й економічними викликами. У Франції були дуже сильні консервативні настрої. Тож усе це лише погіршило ситуацію та призвело до повстання проти правлячої монархії династії Бурбонів. Внаслідок революції до влади прийшов

ліберальний уряд короля Луї-Філіпа. Три дні повстань у Парижі увійшли в історію під назвою “три славні дні”. Очевидці писали: “Люди вмирали, а вони (король і міністри) не приїжджали... Люди вмирали за них...

Але жоден принц не з’явився”.

Е. Делакруа «Свобода, що веде народ»

Важлива сторінка історії Франції цього періоду — Липнева монархія. “Три славні дні” поставили крапку в історичному змаганні між дворянством і буржуазією. Дворянство (у минулому — перший стан) поступилося місцем на політичному олімпі буржуазії. Утіленням нової ситуації був сам Луї Філіпп I — великий фінансист і лісопромисловець, “король-буржуа”.

Німеччина та Італія в той час були радше “географічними поняттями”. Вони склалися з багатьох маленьких держав, що були розділені кордонами, законами та мали свої економіки.

Об’єднання було єдиною запорукою виживання. Створення Митного союзу та згуртування національних сил стало важливим кроком до об’єднання. Цьому сприяла діяльність багатьох інтелектуалів: братів Грімм, Ференца Ліста, Йоганна Вірта та інших.

Аналогічні процеси відбувалися і в Італії. Об’єднання стало першочерговим завданням. Національно-визвольний рух отримав милозвучну назву Рісорджименто. Це означало “відродження” — відродження вільної та незалежної Італії. У країні виникають таємні товариства й організації. Італійські революції 1820–1830-х рр. хоч і закінчилися поразками, однак дозволили згуртувати національні сили та оформити їх у політичний рух “Молода Італія”. Імена Джузеппе Гарібальді, Джузеппе Мадзіні та Камілло Кавура стають символами Рісорджименто.

Лідери Рісорджименто: К. Кавур, Дж. Мадзіні, Віктор Емануїл II, Дж. Гарібальді

А от в **Австрійській імперії** панували консервативні погляди. Їх уособленням став Клемент Меттерніх.

Російська імперія, як і її сусідка Австрія, не бажала нічого змінювати. Правлячі кола не наважувалися на перетворення. А терпець народу уривався. Навіть дворяни розуміли необхідність змін. Їхнє бажання реформ і змін оформилося в таємний суспільно-політичний рух, відомий в історії як декабристський. У грудні 1825 р. дворяни-революціонери підняли повстання проти самодержавства та кріпацтва. У Росії повстання декабристів відбулося в Петербурзі, в Україні — повстання Чернігівського полку на Київщині. Обидва повстання були придушені, керівників стратили.

Микола I не хотів іти на поступки. Можливо, вважав це проявом слабкості, тож усі питання вирішував за допомогою кийків і рушниць. Російський націоналізм продовжував знищувати культури інших народів. Русифікація стала інструментом упокорення неро- **К. Колман**
«Повстання 14 грудня 1825 року» сійських націй.

Російська імперія опинилася в складній ситуації. Її слабкість засвідчила Східна (Кримська) війна — війна між Росією і Туреччиною в 1853–1856 рр. У ході війни армія Росії зазнала поразок у битвах на Чорному морі та в Криму. Уряд був змушений підписати не вигідний для Росії Паризький мирний договір. Російська держава втратила частину своїх територій, а Чорне море було проголошено нейтральним.

Революції 1848–1849 рр. дали поштовх для структурних змін. Німеччина й Італія після “Весни народів” розпочинають об’єднання, отримують власну державність і розгортають боротьбу за місце серед провідних держав Європи. Франція відродила омріяну республіку. Австро-Угорщина ж розпочала необхідні перетворення. І хоча в багатьох країнах перемоги були тимчасовими, однак механізм змін почав свій рух.

Що ж до **Сполучених Штатів Америки**, то впродовж першої половини XIX ст. вони стали однією з провідних держав світу. Американці усвідомили свої права, обов’язки та інтереси як суб’єкта міжнародних відносин і мали намір їх захищати. Дуже швидко США почали не тільки захищатися, але й нападати. Першою під удар потрапила Латинська Америка. Найважчим випробуванням для Сполучених Штатів стала громадянська війна 1861–1865 рр. Це була не просто війна, а війна між двома світами: старим рабовласницьким і новим світом ринкової економіки та демократії. Саме від її результату залежало, чи будуть узагалі існувати Сполучені Штати Америки як велика держава модерної доби. Це була найкривавіша сторінка в історії країни у XIX столітті.

Робота з картою

Узагальнення. Систематизація. Рефлексія.

Перегляньте відео: <https://youtu.be/FecEJKB6LpQ?si=N4S9s5uPNT7kqYiZ>

**Завдання надсилайте на освітню платформу Human, або на ел. адресу
nataliarzaeva5@gmail.com**

Бажаю успіхів у навчанні!